

Temahefte

om Cuba

Mars 2002 • Ansv. Terje Kalheim

Utgiver: LOs Internasjonale avdeling med økonomisk støtte av NORAD

Foto: Terje Kalheim

CTC ønsker økt solidaritet

L

ang erfaring med statlige bedrifter og internasjonal solidaritet er elementer som knytter Landsorganisasjonen i Norge og Central de Trabajadores (CTC) på Cuba sammen. Dette sier internasjonal sekretær i CTC Leonel Gonzalez, som forventer mye av det økende samarbeidet mellom de to fagbevegelsene.

– Først og fremst forventer jeg økt solidaritet mellom arbeidere i våre to land, sier Leonel Gonzalez.

Han roser tidligere LO-leder Yngve Hågensen for politisk mot da han deltok på CTC-kongressen i 1996.

– Dette var en tid da andre nordiske land, spesielt Sverige, vegret seg for å ha samarbeid med oss. At norsk LO kom, åpnet dørene til at vi senere også fikk samarbeid med dansk LO, sier Leonel Gonzalez. Siden 1999 har LO og CTC hatt samarbeid om forskjellige prosjekter. Det meste aktuelle for tiden er likestillingskurs og kurs innen helse, miljø og sikkerhet.

– Dette er to områder Norge har kommet langt på, og som vi kubanere kan lære mye av. Den lange erfaringen LO har med statlige bedrifter er også et tema vi kan utveksle erfaringer på, kommenterer

Leonel Gonzalez håper LO og CTC også kan opprette felles samarbeid med fagbevegelse i andre land, gjerne i Latin-Amerika eller Afrika. – Internasjonal solidaritet er noe våre to land og forbund har til felles, sier han. Foto: Ørjan Bratteteit

Leonel Gonzalez. Han mener at det området Norge kan lære mest av Cuba på er av hvordan kubanske arbeidere er med og påvirker avgjørelser på arbeidsplassen.

– Kubanske arbeidere er svært delaktige i det som skjer med bedriften, opplyser den internasjonale sekretæren i CTC.

Leonel Gonzalez håper at samarbeidet mellom LO og CTC også vil føre til samarbeid utenfor de to landene.

– LO og CTC, eller Norge og Cuba om du vil, er kjent for internasjonal solidaritet. LO var aktivt med mot apartheid i Sør-Afrika, og Cuba bidro sterkt til apartheidsfall. Dette er noe vi har felles. Jeg håper LO og CTC sammen kan inngå samarbeid med fagbevegelse i andre land, gjerne i Latin-Amerika eller Afrika, sier Gonzalez.

For revolusjonen

Central de Trabajadores de Cuba ble grunnlagt for litt over 60 år siden, og var tilhenger av revolusjonen fra et tidlig tidspunkt.

– Revolusjonen er viktig for CTC. Dette er et arbeidernesammfunn der vi har fått bort klasseskillet. Alle, uansett rase eller kjønn eller sosial bakgrunn, har like rettigheter og muligheter. Uten revolusjonen ville ikke alle hatt rett på jobb, og utdannelsen og helsevesenet ville ikke vært gratis. Barnas forhold og trygghet ville ikke vært som i dag, mener Gonzalez, som ikke legger skjul på at CTC er en revolusjonær arbeiderbevegelse.

– Hadde vi ikke hatt revolusjon ville Cuba vært som Den Dominikanske Republik, Nicaragua eller andre land i Latin-Amerika, hvor sosiale problemer, analfabetsisme og arbeidsledighet rammer millioner, kommenterer Gonzalez.

Han mener likevel at i løpet av revolusjonens tid, rammet det nære samarbeidet med Øst-Europa Cuba på den teknologiske siden.

– Dette så vi for sent, at ikke var godt nok, mener han i dag. Den internasjonale sekretæren i CTC rose maler ikke situasjonen på

dagens Cuba. Han legger ut om alle problemene som har herjet landet, spesielt etter Sovjetunionens fall og under USAs langvarige blokad.

– Vi måtte begynne å bygge opp landet på nytt, kommenterer Leonel Gonzalez.

Mot dollar

De store problemene som kom som følge av at over 85 prosent av landets handelsmarked forsvant så og si over natten, og av at landets BNP falt med 35 prosent i årene 1990 til 1993, måtte føre til flere forandringer. Blant disse var å innføre et to-valuta-system med kubanske pesos og US-dollar, full satsing på turisme og en viss åpning for utenlandske investeringer, også i såkalte tollfrie soner.

– CTC godtar at dollar må være i markedet en stund. Men vårt mål er at den kubanske pesos igjen skal bli den eneste valutaen i landet.

Selv om det er forskjell på folks levestandard på dagens Cuba, går ikke Gonzalez med på at det er klasseskille på Cuba.

– Det er skille mellom folk av samme klasse, men ikke klasseskille. I dag lever de som kan få tips i turistnæringen eller som mottar dollar fra slektninger i USA, eller kroner fra Norge for den saks skyld, bedre enn andre i samme klasse som ikke mottar slike penger. Men alle har like rettigheter og lik adgang til de offentlige godene, parerer Leonel Gonzalez.

– Hva gjør CTC for å bedre arbeidernes lønninger, som ikke møter hverdagens krav, Gonzalez?

– Vi diskuterer med regjeringen gjennomføring av stimuli for arbeidere i dollar. I dag mottar mer enn en million arbeidere slik stimuli. Vi har fått økt lønningene i pesos i flere sektorer, som innen helse og utdanning. Dette er viktig, men ikke nok. Vi jobber også med hvordan vi skal bedre forholdene for de med lavest lønn og for minstepensjonistene. Vi skal gå inn og se på hver enkelt persons leveforhold. Hvordan er boligen, familieforhold osv., for ut i fra dette å kunne bedre forholdene.

CTC støtter den cubanske revolusjonen. Det er internasjonal sekretær Leonel Gonzalez stolt av. Her sitter han på kontoret sitt med bilder av CTC-grunnlegger Lazaro Peña og president Fidel Castro på veggen.

Foto: Ørjan Brattetveit

Dette vil sikre oss at ikke en eneste pensjonist lider unødvendige mangler innen de viktigste områdene, sier Gonzalez.

Priser utenlandske firmaer

– Hvordan jobber CTC overfor utenlandske firmaer som etablerer seg på Cuba, og spesielt i frisoner?

– For det første kan ikke utenlandske firmaer etablere seg her uten å inngå joint-venture-avtaler med den kubanske stat, vanligvis 50–50. Alle firmaer som etablerer seg her i landet må respektere arbeidernes rettigheter. Jeg vil si at vi har vunnet på å åpne for utenlandske investeringer, for på denne måten har arbeiderne fått bl.a. mer moderne

teknologi å jobbe med, og landet har fått større inntekter. Vi har fått opp produksjonen av olje og gass, for å ta ett eksempel. Når det gjelder tollfrie soner så er ikke disse som i andre land. Også her må arbeidernes rettigheter følges, og Cuba satser ikke stort på disse områdene. I dag er det for det meste lagerområder. Og CTC har ingen ønsker om at dette skal få større omfang enn det har i dag. Nå jobber vel rundt 2000 arbeidere i slike soner, opplyser Leonel Gonzalez.

I dag er det opp mot 5 prosent arbeidsledighet på Cuba. Gonzalez mener dette er et relativt tall, for det er bruk for store mengder arbeidskraft i enkelte områder og innenfor

enkelte yrker. Ikke minst i jordbruket.

– Det er mange med høy utdanning i vårt land, og det er ikke så mange med universitetsutdanning som vil jobbe i jordbruk og enkelte andre yrker. Vi skal klare å få ned arbeidsledigheten ved å satse på serviceyrker.

Lys fremtid

Leonel Gonzalez drar litt på smilebåndet når han får spørsmål om hvor CTC og Cuba går etter at Fidel Castro en dag må trekke seg tilbake. Han har fått spørsmålet mange ganger før.

– Personlig tror jeg ikke det vil bli forandringer på Cuba etter Fidels død.

Cuba er ikke styrt av en mann. Dette er ikke et diktatur der én mann styrer. Vi har parlament og lokale styrer. Disse vil fortsette revolusjonen. Kubanerne er et høyt utdannet folk som vil fortsette å bygge sosial rettferdighet, mener Gonzalez, som sier han har stor tro på at ungdommen vil støtte revolusjonen i fremtiden.

– Dagens kubanske ungdom er bedre stilt, høyere utdannet og mer bevisste enn da jeg var ung, kommenterer han.

Avviser opposisjon

På Cuba er det flere små grupper som utgir seg for å være uavhengige fagbevegelser. Gonzalez avviser disse som fabrikkerte grupperinger finansiert fra USA.

– Hvor er disse såkalte fagbevegelsene? De er ikke på arbeidsplassene. Dette er fabrikkert. Dette gjør de for å motta penger utenfra. De har ingen posisjon blant arbeidere. På Cuba er det folk som ikke liker revolusjonen, men det finnes ikke noen opposisjon med støtte i folket, kun fabrikkert av USA, avslår Leonel Gonzalez.

*Ørjan Brattetveit, Havanna
Frilansjournalist bosatt på Cuba*

Etter å ha fått utbetalt litt dollar ekstra i stimuli for godt resultat på arbeidsplassen, kan Candelario Luis Molina Diaz handle i dollarbutikk. Han kjøpte en hel kylling til 3,60 dollar og en flaske brennevin til 3,70 dollar. Disse to varene ville sprengt hans normale månedslønn. Foto: Ørjan Brattetveit

Tøff hverdag med dobbel

Hvordan forsørge familien med en månedslønn som tilsvarer noen få norske hundrelapper? Dette er utfordringen mange kubanske arbeidere står overfor hver lønnsdag. Ikke minst fordi mange dagligvarer kun kan skaffes i dyre dollarbutikker.

– Lønna samsvarer ikke med prisene på bondemarkedet, og selvsagt ikke med det som tilbys i dollarbutikkene, sier Candelario Luis Molina Diaz, som tjener 141,04 cubanske pesos i fast månedslønn som produksjonsmedhjelper på en sigarfabrikk i provinsen Villa Clara. Med dagens kurs tilsvarer dette rundt 50 norske kroner.

At det i det hele tatt er mulig å overleve med så lav lønn, har med rasjoneringskort, gratis helsevesen og en rekke andre statlige subsidier å gjøre. For kubanerne har lave faste utgifter. Men det er ikke nok til å møte dagliglivets krav.

For Candelario Luis Molina Diaz hjelper det at kona er i fast jobb og at hans to barn fra tidligere ekteskap er voksne og har etablert seg, men han ser ikke hvordan han skulle fått endene til å møtes om det ikke var for at det nå er mer stimuli å hente på arbeidsplassen.

– I gode produksjonsmånedene kan jeg opparbeide stimuli på inntil 106,50 cubanske pesos og inntil 16,80 i dollar, forteller han, og legger til at sjansene for ekstra utbetaling høyner arbeidsinnsatsen blant arbeiderne.

Men det er langt fra hver måned det er stimuli å hente, og det er ikke alt den enkelte arbeider kan styre selv med økt innsats og kvalitet. Mangler det råvarer, er det ikke mulig å nå en slik ekstra utbetaling.

– I de siste månedene i året er det størst mulighet for å nå full utbetaling, sier Molina Diaz.

Dobbel økonomi

Kubanernes hverdag ble dramatisk endret etter at Sosialistblokken i Øst-Europa, som stod for 85 prosent av handelen med landet, raknet. På tre år, fra 1990 til 1993, raste landets BNP med hele 35 prosent. Verdien av kubanske pesos sank dramatisk, dagligvareprisene steg og det aller meste ble mangelvare. I denne perioden strammet USA blokaden av Cuba ytterligere i et forsøk på å kvitte seg med kommunistregjeringen på den største karibiske øya. Noen av løsningene for å få landet på rett kjøll igjen var full satsing på turisme, innføring av dobbelt økonomi med kubanske pesos og US-dollar og en viss åpning for utenlandske investeringer i landet.

Frem til rundt årsskiftet 1993/1994 kunne besittelse av dollar føre til fengselsstraff for kubanere. Men nøden tvang myndighetene til å

I overkant av en million arbeidere kan få utbetalt deler av lønna i dollar som stimuli. Arbeiderne i tobakksfabrikker er blant disse.

Foto: Ørjan Brattetveit

Økonomi

lovliggjøre de grønne sedlene til erkefienden i nord, og i løpet av 1990-tallet har dollarbutikker blitt vanlige over hele Cuba. Mange dagligvarer er det kun mulig å få kjøpt i hard valuta – til en pris som sprenger en vanlig pesoslønning.

En lønning på 141 pesos, som rett nok er noe under gjennomsnittslønna på Cuba, ville ikke en gang ha holdt til en hel kylling og en liter matolje, eller en flaske rom, som er den kubanske nasjonal-drikken, i måneden. Kursen på kubanske pesos mot dollar var på sitt verste hele 150 pesos for en dollar. De siste årene lå den lenge på 20 for en dollar. Men de siste månedene har den økt til 26 pesos for en dollar i Havanna, og 27 mot en i noen andre provinser. Dette kom som en følge av bl.a. nedgang i turistnæringen etter terroraksjonene i USA den 11. september. For mange kubanere,

spesielt i de sentrale provinsene, ble hverdagen dessuten hardt rammet som følge av orkanen Michelle i november.

– Tapene var store. Men her i de mest utsatte provinsene har staten gått inn og justert ned prisene på bondemarkedet, og gir en del matvarer, som ris, bønner og erter gratis i seks måneder fremover. Og det hjelper godt på i en ellers vanskelig tid, sier Molina Diaz.

Dollar fra slektninger ute

I overkant av en million arbeidere har mulighet til å få utbetalt hard valuta som stimuli. For dem som ikke har denne muligheten er hverdagen virkelig vanskelig, om de da ikke har sjansen til å skaffe seg dollar på annet vis.

Å motta dollar fra slektninger i utlandet er en av de viktigste inntektskildene for mange kubanere.

Det er vanskelig å vite hvor stort beløp som kommer til Cuba på denne måten, men enkelte økonomer mener dette er blant de viktigste kildene til hard valuta for Cuba.

Økonomiminister Jose Luis Rodriguez sa på en pressekonferanse tidligere i år at nesten 60 prosent av de i overkant av 11 millioner innbyggerne på Cuba har tilgang på dollar.

Bondemarked

Bondemarkedene tilbyr varer i kubanske pesos. Her tilbyr både private bønder og staten frukt, grønnsaker og enkelte typer kjøtt. Bondemarkedene gjør at folk i hvert fall har et tilbud på jordbruksvarer, og noen varer er overkommelige i pris. Men også bondemarkedet er dyrt om man kun har en lav pesos-lønn å ta av. Da rekker ikke lønna til mange grønnsaker og kjøttbitene i måneden.

Staten prøver å holde prisene nede, og presser de private med å tilby sine varer noen pesos billigere.

Det svarte marked

Angel lever godt av jobben. Men det er ikke på grunn av lønna. Han stjeler fra lageret på arbeidsplassen og selger varer på det svarte markedet, som er omfattende på Cuba. Angel har ikke dårlig samvittighet.

På min arbeidsplass er det mange som stjeler litt for å få ekstra inntekter til et bedre liv. Jeg er gift og har tre barn. Å ha nok mat og kunne kjøpe klær til mine barn er ikke mulig med en månedslønn som tilsvarer under ti dollar, særlig ikke når min eldste datter nå er i tenårene, sier Angel, som ikke vil stå frem med fullt navn i frykt for å bli avslørt og miste jobben. Han vil heller ikke ut med hvor mye han kan tjene svart på en måned.

Men hjemmet til Angel bærer preg av at han må tjene bra på sine ekstraintekter fra det svarte markedet. Her mangler det ikke noe. Nytt TV, stereoanlegg, vaskemaskin og en rekke kjøkkenutstyr av høy kvalitet viser at han har lagt igjen tusenvis av grønne sedler i dollarbutikkene.

Ørjan Brattetveit

Nyheten som aldri ble noen

T

Tropiske stormer, tyfoner, orkaner.

Dette er begreper for oss nordboere, men knallharde realiteter og ikke sjelden et spørsmål om liv og død for folk og land i tropiske strøk. Og det er realiteter som også har navn, nærmere bestemt kvinnenavn.

Den siste voldelige kvinnen som hjemsoekte Karibien i fjor høst bar det for alle Beatles-nostalgikere romantiske navnet Michelle. Da hun sveipte over Mellom-Amerika var hun ikke stort mer enn en kraftig høststorm. Likevel la hun etter seg noen dusin døde og betydelige materielle skader. Men på sin vei nordøstover mot Cuba samlet hun styrke til et skikkelig basketak med Fidels øyrike. Verdensmeteorologene på CNN oppgraderte Michelle til sin skala 4 av 5 mulige, med vindhastighet opp til 215 km/t. Om det var selve hundreårsorkanen eller ei fikk vi ikke helt tak i, men det var i hvert fall den kraftigste på femti år. Selv Castro-haterne i Miami uttrykte bekymring for hva som ventet deres landsmenn på andre siden av Florida-stredet.

Michelle traff Cuba omtrent der de eksilcubanske invasjonstroppene prøvde å gå i land for tjue år siden i 1961, i Grisebukta, og med atskillig større suksess. I løpet av et døgn pløyde hun seg bokstavelig talt vei tvers over øya et par hundre kilometer øst for Havanna, gjennom provinsene Cienfuegos og Santa Clara, og ødela nesten alt på sin vei. Økonomene sier det er det mest alvorlige skadeverk på landets infrastruktur siden uavhengighetskrigen i 1898. Høyspentmaster knakk som fyrstikker, 35 sukkerfabrikker fikk revet av tak og vegger og ble mer eller mindre ubrukeliggjort, veier, broer og jernbanelinjer ble sprenget i filler, hele landsbyer knust til pinneved, 1500 skoler og 40.000 bolighus mer eller mindre ødelagt. Michelle delte landet praktisk talt i to, og i den gata den etterlot seg sto en tredjepart av landets sukkerrør og mes-

teparten av sitrusfruktene. Minst 10% av årets sukkerhøst, kanskje mye mer, er ødelagt, pluss tredjepart av de fabrikkene som skulle omgjøre dette magiske markens grøde til det hvite gull. Nå er vel ikke sukkeret like livsviktig som det en gang var for Cuba, men fortsatt er det slik at forskjellen mellom en god og en dårlig sukkerhøst er det første økonomene ser etter i sin temperaturmåling av landet. Fellesnevneren for alt dette skadeverket er at landets utenlandsøkonomi er blitt smertelig rammet, i en kombinasjon av tapte eksportinntekter og ødeleggelser som bare importert utstyr og store utenlandslån kan bøte på. Og Michelle har ikke akkurat styrket Cubas fra før heller skrøpelige kredittverdighet. Så dette er virkelig alvorlig.

Likevel, her i Havanna er det ingen nasjonal krisestemming å spore noen dager etter Michelles herjinger, bortsett fra en masse nedblåste trær som raskt blir ryddet opp, strømtilkoblinger og stumme telefonapparater. Og utenfor landets grenser er visst hele Michelle for lengst glemt før hun rakk å bli noe mer enn et voldsomt orkanvarsel. Nyhetsmedia som jaktet på blod og menneskelige tapstall fant knapt noen ting å rapportere om. Fem mennesker ble drept, hvorav tre i en trafikkulykke som snarere ble betraktet som menneskelig uansvarlighet. Ingen epidemiske sykdommer truer. Ikke en eneste turist led noen overlast. Hvordan kan dette ha seg?

Det er i slike katastrofetuende situasjoner dette landet virkelig viser sin unike styrke. For det første har Cuba et meteorologisk varslingsystem på høyde med de beste i verden. En norsk meteorolog – gründer ved navn Wilhelm Bjercknes er sannsynligvis mer kjent på Cuba enn i Norge. For er det noe våre to land har felles, må det være at vi begge har så mye vær, om enn av ganske ulik type. Men langt viktigere enn værvarslingen er den kapasiteten dette systemet fortsatt har til å

mobilisere mennesker i forebyggende arbeid, til å evakuere, til å få folk i sikkerhet og til å prioritere sine knappe ressurser til kamp mot naturkreftene. Fidel rykket personlig ut for å lede troppene mot Michelle, nesten som han gjorde i Grisebukta for førti år siden. 700.000 mennesker, blant dem flere tusen turister, ble evakuert i løpet av det siste døgnet før Michelle slo til, selv om hun la kursen kraftig i østlig retning. Dette var sannsynligvis nok til å spare tusenvis av menneskeliv.

Også basen for «det andre Cuba», Florida, lå an til å bli truffet av Michelle, og hadde det skjedd kunne verdens forsikringsindustri ha fått en nesten like stor smell som etter 11. september. All erfaring tilsier at langt flere menneskeliv ville gått tapt om et lignende uvær hadde truffet USA - eksempelvis ble 12 mennesker drept i en til sammenligning bagatellmessig tornado i Mississippidalen den siste helgen i november. Jeg var i Nicaraguas hovedstad Managua for tre år siden, noen dager etter at orkanen Mitch hadde herjet. Fortsatt hadde ikke landets president Alemán helt godtatt at sandinist-ordføreren i Posoltega snakket sant da hun rapporterte om 1500 døde etter at leirmassene fra vulkanen Casitas hadde rast over flere landsbyer. Og fortsatt sto de to kubanske flyene med katastrofeutstyr og legeteam på flyplassen, fordi Alemaán ikke ville ta imot kommunistisk hjelp. Den gang traff jeg Sveriges ambassadør i Nicaragua, Eivor Halkjær, som i likhet med sine kollegaer var rystet over hvor uansvarlig en regjering kunne opptre i en nasjonal katastrofetilstand. Nå har hun flyttet til Havanna, fortsatt som svensk ambassadør. Det eneste hun har å si om hvordan kubanerne takler en katastrofe som kunne ha blitt mye verre enn hva Mitch var for Nicaragua, er «helt fantastisk».

Men her melder også paradoksene seg. Nicaragua med naboland ble etter Mitch overøst med både

nyhet

Far og datter flykter fra vannmassene i Jaguey, midt på den cubanske øya. Ikke siden 1944 har en sterkere orkan enn Michell hjemsøkt Cuba.

Et ødelagt hus ikke langt fra Grisebukta sør for Havana. Cubanere som reiste til denne regionen fant ødelagte sukkerfabrikker, ødelagte avlinger og hundrevis av boliger som var jernet med jorden.

Begge foto: Scanpix

katastrofehjelp og mer langsiktig solidaritet. Det er neppe noen drøy påstand at betydelige deler av dette har endt opp i lommer der det ikke burde ha vært, for eksempel hos avgående president Alemán og hans familie og venner. Cuba har nok en gang vist å forsvare seg mot en katastrofe, og får til straff neppe mer enn vekselpenger i utenlandsk støtte. Denne straffen har selvfølgelig også med internasjonal politikk å gjøre: Alemán er stueren og amerikanernes venn, det er ikke Fidel.

Men Michelle kan likevel ha åpnet et nytt kapittel i den kalde krigen mellom Cuba og USA. Det begynte med et forsiktig hjelpetilbud fra USAs regjering, noe som selvfølgelig straks ble viklet inn i et politisk spill. Det første tilbudet var latterlig og ble høflig avslått: USA ville sende tre mann for å taksere skadene etter Michelle. Cubas svar var politisk gjennomtenkt: gjør heller et unntak fra embargoen, la oss få kjøpe mat

og medisiner mot kontant betaling i US dollar og frakte det på egen kjø. Og nå er faktisk de to fiendelandene blitt enige om en handel til 10 millioner dollar, hvilket innebærer en politisk helomvending fra begge parter: USA gjør det første unntak fra embargoen på 40 år, Cuba godtar å handle i USA uten at embargoen blir permanent fjernet. Det underliggende politiske poenget er kampen om sjela til de amerikanske matek-sportørene, mange av dem med påfallende skandinaviske etternavn og bosted i Minnesota og der omkring. De er den sterkeste press-gruppa på egen regjering for å oppheve embargoen og dermed få tilgang til et potensielt matmarked på 1 milliard dollar, men har i det siste blitt stadig mer forbannet på prinsippfaste kubanere som vil ha alt eller intet. Når har Michelle blåst et lite hull på begge parters prinsipper: USA gjør det første unntaket fra embargoen på førte år, mens Cuba godtar å handle med USA uten at

hele embargoen blir opphevet. Dermed er en ny Cuba-debatt i gang i USA. I tillegg til at et par generasjoner kubanere denne jula kan få sin første smakebit av amerikansk mais, ris og bønner, setter en slik sak fantasiene om en endelig slutt på fiendskapen i gang hos både dem og deres besteforeldre som nostalgisk hevder at de kan huske smaken på «moros y cristianos» basert på amerikanske præriearer.

De nyskapte forventningene om den siste kaldkrigens slutt er sannsynligvis høyst overdrevet både i Midtvestens kornåkrer og i Havannas gater. Begge regjeringer trenger fortsatt hverandres fiendebilde. Men noe godt kan det likevel komme ut av denne naturkatastrofen. Og dette er ikke første gangen at naturen påvirker politikken på disse kanter av verden.

*Vegard Bye,
Havanna i november 2001*

LOs faglige samarbeid med

Cubas økonomi

Den kubanske befolkningen har lidd under innstrammingene i den såkalte «spesielle perioden». Den ble innført da USA begynte sin blokade og mesteparten av den utenlandske støtten fra Østblokklandene opphørte. Fra 1994 har myndighetenes tiltak ført til stadig forbedring i landets økonomi. Underskuddet i statsbudsjett var 33,5 prosent i 1993, men bare 3 prosent i 1999.

Lønnsnivået er fortsatt meget lavt. Arbeiderne får utdelt en rekke varer på sine arbeidsplasser eller gjennom nabokomiteer, andre varer er subsidiert. Likevel er det nesten umulig å få endene til å møtes med vanlige lønnsinntekter. Bytting av varer og tjenester utenom pengeøkonomien

er utbredt. Mange kubanere er avhengig av hjelp fra slektninger i utlandet.

Fagorganisasjonen CTC

Confederación de Trabajadores de Cuba (CTC) er den eneste landsorganisasjonen på Cuba. CTC organiserer ifølge offisielle tall 98 prosent av den yrkesaktive befolkningen. CTCs utgangspunkt er at bedriftene «eies av folket»; det vil si arbeiderne selv. Derfor har denne landsorganisasjonen hatt en annen rolle enn de fleste andre landsorganisasjonene som LO samarbeider med. CTC legger vekt på forhandling fremfor konflikter, for å finne en løsning på alle plan. Høringsrunder er en viktig del av bestemmelsesprosessen, noe som kan

ta tid. De ansatte har ikke streikerrett, men kan kreve at ledelsen fjernes. De kan kreve nye forhandlinger når den nye ledelsen er på plass.

Cuba har ratifisert sju av ILOs åtte kjernekonvensjoner. Unntaket er den nye konvensjon 182 mot de verste formene for barnearbeid. CTC består av 19 forbund, organisert etter yrkessektorer. Kubansk LO har et stort kontor i Havanna, og lokale ledd i alle provinser og byer. Selv om 43,6 prosent av medlemmene og 52 prosent av de tillitsvalgte er kvinner, har de relativt få sentrale lederposisjoner.

Det er én fagforening på hver bedrift, og den organiserer alle, fra kontoransatte til fagarbeidere. Arbeiderne i bedrifter som er helt eller delvis eid av utenlandske firmaer forholder seg til et statlig byrå, som har ansettelsesansvar etter at bedriften har meldt fra om antall arbeidere den trenger. Viktige temaer på CTCs kongress i mai 2001 var globalisering, helse, miljø og sikkerhet, likestilling, den nye bedriftsreformen og kampen mot korrupsjon.

LOs samarbeid med CTC på Cuba

Den kubanske økonomien endrer seg raskt. LO vil bistå CTC i den omstillingsprosessen som dette medfører. LO vil forsøke å bidra til at fagbevegelsen blir like godt rustet til å møte endringene som bedriftsledelsen. LO vil også støtte CTC i kampen for å opprettholde og forbedre de velferdsgodene arbeiderne har oppnådd, blant annet innen helse, miljø og sikkerhet. Solidariteten mellom norske og kubanske arbeidstakere skal styrkes gjennom økt gjensidig kunnskap om fagbevegelsen i de to landene.

LOs samarbeid med Cuba, begynte med Yngve Hågensens deltakelse på CTCs kongress i 1996.

Leder av LO i Oslo Kleiv Fiskvik sammen med ledelsen på en fabrikk som produserte reservedeler til landbruksmaskiner på Cuba. Alle foto: Terje Kalheim

Luis Castanedo medlem av CTCs sekretariat og har spesialansvaret for gjennomføringen av bedriftsreformen.

Amado M. Alfonso Tremols er spesialrådgiver i CTC og har hatt ansvaret for mange delegasjoner fra LO på Cuba.

CTC på Cuba

En intensjonsavtale om samarbeid ble undertegnet under besøket.

I 1998 bestemte LO seg for å gi økonomisk støtte til oppussing av fagbevegelsens skole utenfor Havanna. I desember 1999 ble en samarbeidsavtale for en tre-års periode mellom LO og CTC undertegnet.

LOs forslag til programmer med CTC i 2002 har en kostnadsramme på ca kr 975.000,- hvorav 725.000,- er innenfor HMS-arbeidet og det resterende i et faglig likestillingsprogram. Samarbeidet med CTC støttes av Norad med 80% og LOs egenandel er 20%.

Ny bedriftsreform

Systemet for bedriftsutvikling – der makten overføres fra sentrale myndigheter til bedriftsadministrasjonen – er under innføring. Alt tyder på at fagforeningene på arbeidsplasser der systemet innføres, får reell forhandlingsrett. Myndighetene går forsiktig fram i denne prosessen. I juni 2001 hadde bare 174 bedrifter gjennomført slik desentralisering. Tillitsvalgte og ledelsen på bedriften må først gjennom grundig skoloring. Deretter blir det foretatt en omfattende undersøkelse for å få bekreftet at bedriften er lønnsom og har sikker tilgang på råvarer og marked. Det er strenge krav til regnskapsførsel. Lønnsnivået blir fortsatt fastsatt nasjonalt, men for ansatte i desentraliserte bedrifter er bonusordninger og akkordbetaling som avtales lokalt de viktigste inntektskildene. I noen bedrifter er det bare akkordbetaling. Bonus beregnes på kollektiv basis i enkelte bedrifter, og på individuelt grunnlag i andre. Gjennomsnittlig inntektsøkning i bedrifter der prosessen er fullført har vært mellom 30 og 50 prosent, viser statistikk fra CTC.

Helse, Miljø og Sikkerhet

Kongressen i mai vedtok et omfattende arbeidsprogram om helse, miljø og sikkerhet. Dette omfatter alt fra kartlegging av risiko på den enkelte arbeidsplass, til skoloring og forebyggende arbeid.

Arbeidsmiljøloven på Cuba er bra,

*Stillasarbeider under bygging av et nytt hotell i Varadero.
Foto: Terje Kalheim*

Bygningsarbeider under rehabilitering av fagforeningskolen Lazareno Pená. Foto: Terje Kalheim

men praktisk oppfølging er for dårlig. Tre ulike departementer har ansvar for gjennomføring av loven. Bedriftsledelsen og fagforeningen skal samarbeide om skolering ved nyansettelser og oppfriskingskurs for de øvrige ansatte. Det er verneombud/verneleder i hver bedrift. Der det ikke finnes bedriftsleger, er allmennpraktiserende leger tilknyttet bedriften. Verneombud foretar inspeksjoner av den enkelte arbeidsplass flere ganger i måneden. Verneutstyr tildeles fra sentrale myndigheter. Noe av dette er nå laget på Cuba. Dersom en arbeidsulykke fører til dødsfall, kan en straffesak reises mot bedriftens ledelse. Administrerende direktør på en bedrift ble nylig dømt til 8 års fengsel da det ble bevist at en arbeider som døde, ikke hadde fått tilstrekkelig opplæring i HMS.

Arbeidsdepartement og CTC registrerte 10.942 arbeidsulykker i 2000. Av disse var 103 dødsulykker. Ulykkene var hovedsakelig innenfor industri- og jordbrukssektoren. Mørketallene er trolig betydelige, da arbeiderne mister bonusordninger dersom ulykken skyldes manglende oppfølging av HMS-regelverk fra arbeiderens side. Sykepengen er 60 prosent av lønnen ved vanlig sykdom og 80 prosent av lønnen ved arbeidsrelatert sykdom eller ulykke. Mange arbeidere bruker ferie ved sykdom for å unngå reduksjon i lønnen eller tap av bonusordninger.

Dilemma i Cubas arbeidsliv

Som følge av den desentraliserings-

reformen som gjennomføres på Cuba skal bonusordninger fastsettes på bedriftsnivå. I noen bedrifter blir det kun akkordbetaling. I andre vil arbeiderne få grunnlønn og bonus etter produksjon. Holdningen til HMS-arbeid er påvirket av to motsetninger. Da bedriftene er «eid av folket», kan krav om investeringer som reduserer bedriftens gevinst virke egoistisk. I tillegg kan bonusordninger og akkordbetaling føre til prioritering av produksjon på bekostning av sikkerheten.

CTCs sekretariat har bestemt at deltakerne i HMS-prosjektet ikke skal være fra ledelsen i provinsene. Lokale tillitsvalgte og arbeidstakere i bedriftene blir prioritert. Et tre ukers seminar i slutten av november i 2001 om HMS ble først viet skolering i lover og regelverk innenfor HMS-området. Deretter ble arbeidsgrupper dannet som hadde ansvar for kartlegging av behov i den enkelte bedrift i de provinsene som er «verstinger» innenfor HMS. I den siste uken ble det utviklet et «pilotseminar» som er tenkt gjennomført på bedriftene av kursdeltakerne. Pilotseminaret ble for første gang arrangert på en bedrift i desember 2001.

Norsk deltakelse i den teoretiske delen av seminaret gav LO anledning til å dele våre erfaringer innenfor HMS arbeidet.

Likestillingsseminarer

Kubanske kvinner har vunnet viktige seire i kampen for likestilling. Det er likevel nødvendig å fortsette likestillingsarbeidet for å forsvare det som er oppnådd og løse utfordringer som fortsatt eksisterer. Antall kvinnelige ledere må økes og strenge kjønnsrollemønstre må endres. Likestillingen i arbeidslivet har kommet betydelig lengre på Cuba enn i resten av regionen, men det skjer fremdeles diskriminering til lederstillinger. Ansatte og bedriftsledelsen har ikke alltid tilstrekkelig kjennskap til likestillingslovgivningen. Arbeidsfordelingen i hjemmene er fortsatt skjev.

I 2001 støttet LO tre likestillingsseminarer for tillitsvalgte på provinsnivå. LO i Oslo og NKF i Akershus deltok i det første seminaret og Likestillingsavdelingen i LO i det siste. Omlag en tredel av deltakerne var menn.

Samarbeid i 2002

HMS-prosjektet skal videreutvikles i 2002 med skolering på bedriftsnivå. Skoleringen skal skreddersys ut fra forholdene på den enkelte bedrift.

CTC søker LO om lignende likestillingsseminarer i 2002 for tillitsvalgte i fire provinser i emner som kvinner/stress, likestilling/makt, og mansrollen. Seminarene er også tenkt gjennomført for tillitsvalgte på bedriftsnivå med tillitsvalgte fra provinsene som kursledere. Deltakelse med representanter fra LO kan bidra til å utvikle samarbeidet og solidariteten mellom CTC og LO. Hensikten er å utveksle erfaringer for å videreutvikle arbeidet med likestilling på Cuba.

I løpet av 2002 skal LO diskutere med CTC det videre samarbeidet og hva som eventuelt skal inngå i en ny samarbeidsavtale mellom LO og CTC.

Tekst: Christine Parker, programansvarlig for Latin-Amerika, Internasjonale avdeling i LO.

Foto: CTC Cuba

Kvinneres dobbeltjobb

Marta Lesmes gjør husarbeid etter å ha kommet hjem fra jobb. Mange arbeidende cubanske kvinner har i realiteten dobbelt jobb. Foto: Ørjan Brattetveit.

Arbeidende kubanske kvinner, er dobbeltarbeidene. For når arbeidstiden er over, venter husarbeidet. Og i disse vanskelige økonomiske tidene, har kvinner måttet bære spesielt tunge bører.

– Unge menn er nok mer hjelpsomme enn fedrene. Machokulturen er litt på vei ut, i hvert fall her i Havanna, mener Marta Lesmes (40). Men hun kunne godt tenke seg mer hjelp med husarbeidet av samboeren Ismael Gonzalez (40), som er forfatter, og med tiden av datteren Cinthya (12). For det er Marta som står for det meste av arbeidet i den lille leiligheten i bydelen 10. de Octubre i den kubanske hovedstaden.

Marta Lesmes er forsker ved et litteraturinstitutt i Havanna, og har skrevet flere fagbøker.

Hun sier hun er heldig som noen dager kan jobbe hjemme, og dermed sparer tid på å reise til og fra jobb, og får gjort unna mer av husarbeidet på den måten.

En vanlig dag begynner med at hun står opp klokken 5 for å få tid til å gjøre noe av husarbeidet før hun går på jobb, og ha lunsjen klar til datteren kommer hjem fra skolen. Arbeidstiden er normalt fra 7 til 15. Deretter er det hjem for å lage mat,

gjøre ærend og holde huset i orden. Kubanske kvinner bruker mye tid på å koke mat, da hurtigmat ikke er vanlig her.

Marta har ikke vaskemaskin, og må vaske klær for hånd. Heldigvis for henne vasker samboeren klærne sine selv. Det er ikke alltid det er vann i springen, så ofte går tid med til å bære vann.

Dagene flyr bort i arbeidsoppgaver både hjemme og på jobb.

En vanlig måte å dele husarbeidet på i kubanske familier: Mannen tar seg av vedlikehold av bygningen. Utover dette, bærer han ut søppelet. Resten tilfaller kvinnene i hjemmet.

Den spesielle perioden

Etter kubanske forhold har Marta en bra lønn med sine 400 pesos i måneden, men selv ikke den holder til å unngå bekymringer i hverdagen. Kubanske pesos har de siste årene ligget stabilt på 20 pesos mot en dollar, men etter nedgang i turistnæringen etter terrorangrepene 11. september, er den nå oppe i 26 mot 1 dollar.

Dagliglivet har vært tøft for kubanere flest etter at Sovjetunionen falt sammen, og USA strammet blokadene av det lille nabolandet i sør. Cuba mistet over 85 prosent av han-

delsmarkedet sitt, og levestandarden falt dramatisk for de over 11 millioner innbyggerne i landet. Denne perioden blir kalt for Den spesielle perioden – en periode som stiller harde krav til befolkningen, men som i følge ledelsen skal føre landet ut av vanskelighetene.

Årene 1993 og 1994 var spesielt vanskelige. Verdien av kubanske pesos raste. Det meste var mangelvare; mat, klær, strøm, gass og drivstoff. Dagene var preget strømbrydd og evig jakt på nødvendige dagligvarer. Transport til og fra jobb var usikkert og tungvint.

– For kvinner som både jobbet og hadde den tradisjonelle husmorrollen, var dette spesielt vanskelige år. Sjelden strøm hjemme, og vi jobbet uten lys på jobb. Gass ble mangelvare, så vi måtte ut og lete etter andre måter å koke maten på. Og mat skulle skaffes. Det var ikke lett. Mye tid gikk med til å stå i kø, sier Marta Lesmes.

Hun legger til at dagliglivet er mye lettere nå enn den gang.

– Fortsatt er det svært vanskelig å få endene til å møtes, særlig med tanke på at mange dagligvarer kun kan kjøpes i dollarbutikkene, sier Marta.

Flere generasjoner

Marta bor sammen med datteren på tolv og sin samboer i en liten leilighet. To soverom, et lite kjøkken, en liten stue og et bad. Over alt står stabler med bøker.

Mange cubanere bor i storfamilier på tre eller flere generasjoner. Dette gjør at enkelte kvinner lettere kan komme seg ut i jobb selv om de har barn.

– I en del av storfamiliene er det besteforeldrene som tar seg av barna mens foreldrene er på jobb. De gjør også store deler av de andre oppgavene i hjemmet, avslutter Marta Lesmes ved kjøkkenbordet.

Ørjan Brattetveit

Mot likestilling i macholand?

LO samarbeider med CTC om likestillingskurs. Her diskuterer kursdeltakerne Alejandro Gonzalez, Clara Maria Oliva Diaz, Inger Lise Husøy fra LO og Zolema Fernandez under det første av ni kurs som skal holdes frem til utgangen av 2002.

Foto: Ørjan Brattetveit

– Å forandre menns holdninger og machokultur vil ta svært lang tid, men at slike kurs hjelper er jeg overbevist om, sier Alejandro Gonzalez. Han er en av deltakerne på det første av flere likestillingskurs CTC, i samarbeid med LO, skal holde over store deler av Cuba innen utgangen av 2002.

På det første kurset deltok rundt 25 tillitsvalgte i fagforeninger på lokalnivå i provinsen Havanna. Rundt en tredjedel av deltakerne var menn.

Alejandro Gonzalez jobber til daglig som leder i en statlig forretning, og har mange kvinner i arbeidsstokken.

– Jeg kommer nok til å bli flinkere til å lytte til kvinnene fremover, og være oppmerksom på deres behov, sier Alejandro.

Han er på mange måter en moderne mann etter kubansk målestokk. Han er gift med en karrierekvinne. Sammen har de to barn.

– Min kone reiser mye i jobben, så mens hun er borte er det jeg som ordner i huset og sørger for barna. Jeg er nok ikke like flink som min

kone, men gjør så godt jeg kan. For meg er det helt i orden at hun gjør det godt i arbeidslivet, sier Alejandro, som aldri tidligere har deltatt på likestillingskurs. Det har derimot Clara Maria Oliva Diaz gjort, men det er første gang hun deltar sammen med menn.

– Jeg tror det er helt nødvendig at menn er med på slike kurs, dersom vi skal forvente forandringer i hverdagen, kommenterer hun.

Deltakerne på kurset skal selv lede likestillingskurs i sitt lokalmiljø, og slik dele sine erfaringer fra kurset med andre.

Påvirke holdninger

LO støtter likestillingskursene økonomisk, og sender norske deltakere på kursene for å bidra til utveksling av erfaringer. LOs målsetting med engasjementet er å styrke holdningene til, og kunnskapene om, likestilling blant cubanske tillitsvalgte, øke antallet kvinnelige ledere i fagbevegelsen, og å påvirke for å endre tradisjonelle kjønnsrollemønstre. Litt over halvparten av de tillitsvalgte,

52 prosent, er kvinner. Men dette er stort sett på lokalnivå. Av de 19 nasjonale fagforbundene, har under en tredjedel kvinnelige toppledere.

– Kubanske kvinner mangler fortsatt selvtilitt når de er i større forsamlinger med menn. Og selv om myndighetene prøver å legge forholdene til rette for kvinner, viser tall og fakta at det fortsatt er en sterk machokultur på dagens Cuba, sier Inger Lise Husøy. Hun har tidligere holdt et Kvinner Kan-kurs, populært kalt bøllekurs, for CTC i Havanna by, og var i oktober representant for LO på det første av i alt ni likestillingskurs som skal holdes innen 2002. Deretter skal LO vurdere om samarbeidet skal utvides innen likestilling.

Hensyn til familien

De kvinnelige deltakerne på kurset forteller om mange vanskeligheter for å komme seg frem til en ledende stilling i arbeidslivet eller i fagforeningen. For mens mannlige arbeidstakere holder fest om de blir forfremmet på jobben, kommer mange kubanske kvinner usikre hjem til familien sin. For en forfremmelse kan bety mer jobb og kanskje reiser – noe som vil gå ut over hjemmet. Dette er ikke alle ektemenn glade for. I macholand er det dessuten mange menn som ikke liker at kona har en bedre jobb enn dem selv. Noen av deltakerne har selv opplevd skilsmisse i kjølvannet av forfremmelse.

– Kubanske menn har utviklet seg og lært mye under revolusjonen, men fortsatt sliter vi med machokulturen, sier koordinator for kurset Elba Luisa Pita Reina, som til daglig jobber i CTC for å legge forholdene til rette for kvinner og ungdom. Elba roser det norske initiativet, og håper på langsiktig samarbeid.

– Jeg er overbevist om at slike kurs er rette veien å gå for å oppnå resultater for kubanske kvinner, avslutter Elba Luisa Pita Reina.

Ørjan Brattetveit

Kamelen – tettpakket kriseløsning

El Camello – kamelen – er et begrep i Havanna. Da transportproblemene ble som verst på begynnelsen av 1990-tallet, så dette monstret av en buss dagens lys. Tettpakket i stram luft kommer folk seg til og fra jobb, takket være disse unike bussene.

Da Sovjetunionen falt sammen, mistet Cuba sin viktigste handelspartner – og, ikke minst, en gullkantet avtale om innkjøp av billig drivstoff. Offentlig transport måtte, i likhet med alt annet i samfunnet, ta sin del av støytten.

Etter som årene gikk, kom stadig nye problemer. Store deler av den kubanske bussparken var avhengig av reservedeler fra østblokken, noe som ikke lenger var å oppdrive.

Køene på bussholdeplassene ble lengre og lengre. Stadig oftere kom ikke arbeiderne seg på jobb.

Noe måtte gjøres. Løsningen ble å satse på svære og effektive busser. Slik så El Camello dagens lys. Busskarroseriet er produsert på Cuba, mens selve trucken er importert. Hele 300 passasjerer får plass i en kamelbuss. Og noen ganger, i

rushtiden, ser det ut som det er enda flere som stuer seg sammen.

På grunn av at det offentlige transporttilbudet er usikkert, er det etter hvert mange bedrifter som har egne busser for sine arbeidere.

Svett, men effektivt

Det er selvsagt ikke spesielt komfortabelt å reise med kamelbussene, og det er stor rift om sitteplassene. Luften er tett, og midt på dagen en tropisk sommerdag er det nesten en utholdelig reisemåte. De svære, tettpakkede bussene er dessuten en yndet arena for lommetyver.

– Kamelen ja, den løser i hvert fall et stort problem. Uten den hadde det vært umulig å komme seg frem her i byen. Men det er ingen hyggelig måte å reise på. I rushtiden er det nesten umulig, sier Ezequiel Ramos Isac, som reiser med disse svære bussene flere ganger om dagen.

Han har blitt frastjålet både kulepenger, matvarer og lommebok i kameltrengselen.

Poetisk arena

Å stå og svette sammen med flere

hundre andre, er ikke en spesielt hyggelig opplevelse. Men Kamelen er faktisk også en poetisk arena. Men jevne mellomrom opptrer poetgruppen Zona Franca (Frisone) her.

Poetene kjemper seg til noen centimeter med armrom, og sprer seg utover bussen. Uten å annonserer showet begynner de å lese for folk. De reisende skal konfronteres med hverdagens mange problemer, her skal de irriteres med realiteter i poetisk drakt. Som om hverdagens kamp ikke var nok i seg selv. Men det er også rom for kjærlighetsdikt.

– Dette er en ny og annerledes scene for den kubanske poesien. På denne måten når vi frem til vanlige folk, til dem som sjelden eller aldri kommer på et poesiarangement, forklarer leder for prosjektet Edwin Reyes, som forteller at poetene får mange positive tilbakemeldinger, men at det også hender noen av passasjerene ønsker å hive poetene av bussen.

Av Ørjan Brattetveit

*Kamelen – elsket og hatet. Det er ikke akkurat hyggelig å reise med disse svære bussene, men uten denne cubanske oppfinnelsen ville transportproblemene i Havanna vært utholdelige for mange folk.
Foto: Ørjan Brattetveit*

Boksalg i Havanna.

Domino er svært populært på Cuba.

Båt i opplag.

Cuba er et helt annerledes samfunn enn det vi finner noe annet sted i verden. CTC, landets fagorganisasjon, har egen beisfører, det er ikke hvor som helst du kan kjøre Chevrolet 1957 modell, mens kvinnene vinker til turistene under en kulturoppvisning i Havana.

Faglig samarbeid med LO og CTC i 2001

Dette er noen av de som har deltatt i samarbeidet mellom LO og CTC i 2001. Fra LOs administrasjon har Karin Enodd og Øyvind Rongevær fra LOs likestillingsavdeling og Marianne Svensli fra LOs Arbeids og Næringslivsavdeling deltatt på konferanser i regi av CTC. Temaene har vært likestilling og helse, miljø og sikkerhet.

- ⇒ Ulf Ulriksen leder av LO i Mosjøen, og Anne Berit Hansen, leder av bedriftsklubben på Freia, besøkte CTC i juli 2001. Begge har kompetanse i HMS innenfor byggebransjen og produksjonen på Freia. De besøkte ni bedrifter innenfor bygg og anlegg, tobakkproduksjon, lettindustri, kjemisk industri, metallindustri og næringsmiddelindustri. CTC erkjenner at de valgte å vise bedriftene med de mest velutviklede HMS-systemene. Det ble anledning til å treffe fagforeningene, verneombud, bedriftsledelse, bedriftslege og arbeidstakere på arbeidsplassene. Maskineri og utstyr er ofte gammelt og er holdt vedlike med tilpasset teknologi. Fabrikkene var godt organisert og meget ryddige. Likevel påpekte CTCs HMS-ansvarlig en rekke brudd på HMS-regelverket på alle de bedriftene vi besøkte. Besøket var en del av den kartlegging som skal danne grunnlaget for en systematisk opplæring innenfor HMS på Cuba. Ansvarlig for delegasjonen var LOs programansvarlig for Cuba, Christine Parker fra Internasjonal avdeling.
- ⇒ Tidligere LO leder Yngve Hågensen og leder for Fellesforbundet Kjell Bjørndalen besøkte CTC i april 2001. Besøket styrket kontakten mellom landsorganisasjonene og konkrete planer ble diskutert for resten av avtaleperioden. Leder for delegasjonen var Jon Ivar Nålsund, leder av LOs internasjonale avdeling.
- ⇒ El & IT forbundet, Norsk Næring og Nytelsesmiddelarbeiderforbund, LO i Oslo, LO i Mosjøen og omegn, LO i Mo i Rana og omegn og Oslo Grafiske Fagforening har gjennom flere år hatt faglig kontakt og samarbeid med CTC, CTC i Havana og med de respektive søsterforbund på Cuba.
- ⇒ Tre tillitsvalgte fra CTC på Cuba besøkte Norge i slutten av august 2001 for å få en orientering om HMS- og likestillingsarbeid i Norge. Delegasjonen besøkte en rekke bedrifter i østlandsområdet og i Nord-Norge, blant andre industriparken i Mo i Rana, Mosjøen Veveri, Freia sjokoladefabrikk, Viken Energi og Vegdirektoratet. Delegasjonen hadde møte med lokale politikere, lokale tillitsvalgte og bedriftsledere. I Mo i Rana arrangerte LO-avdelingen en konferanse som samlet tillitsvalgte fra flere forbundsområder.
- ⇒ To representanter for CTC var gjester på LOs Kongress i mai 2001.

Tekst og foto: Terje Kalheim

Fakta om Cuba

Historien:

Oppdaget av Columbus i 1492. Kolonisert av Spania som importerte slaver fra Afrika. Befrikket fra Spania 1898. I 1952 tok general Baptista makten gjennom et militærkupp og utviklet et undertrykkende diktatur i nært samarbeid med USA. Baptista ble styrtet i 1959 av geriljastyrker ledet av Fidel Castro – som senere ble statssjef.

Landet:

Øy i det karibiske hav, ca 15 mil fra den sørligste spissen av Florida, USA. Det meste av landet er ganske flatt, men med fjell i sørøst på bortimot 2000 meter. Klimaet er tropisk, med rik, men godt fordelt nedbør. Areal: 110 860 km².

Folket:

Knapt 11 millioner innbyggere, hvorav vel 2 millioner i Havana. En million i eksil, de fleste i Florida, USA. 66 % av kubanerne registrerer seg som hvite, 12 % som svarte og 21 som mulatter. Årlig befolkningsvekst 0.65 %. Barn pr kvinne 1.9.

Helse:

Gratis helsestell for alle. Legedekning: En lege for hver 325 innbygger, en sykeseng for hver 190 pasienter. Barnedødeligheten (under fem år) 14 pr 1000. Gjennomsnittlig levealder: 75 år.

Utdanning:

Fri skolegang for alle. Lese og skrivekyndighet 98 %. Skoledekning: Ni-årig grunnskole for alle. Videregående: 85 % blant gutter og 96 % for jenter. Universitet: 2304 pr 100 000 innbyggere. Lærerdekning: 1 for hver 12 elev i grunnskolen.